

Stockholm, 17 juni 2025.

Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt (SOU 2025:31)

Diarienummer: Ju2025/00838

Inledning

UNICEF Sverige utgår i detta remissvar från lag (2018:1197) om FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och kommer särskilt att belysa de rekommendationer som Sverige fått från FN:s barnrättskommitté i mars 2023. Som barn räknas varje människa under 18 år enligt artikel 1 i barnkonventionen.

UNICEF Sverige har tillsammans med barn och ett stort antal civilsamhällesorganisationer granskat hur långt Sverige har kommit i efterlevnaden av FN:s barnrättskommittés rekommendationer till Sverige samt hur situationen ser ut för barns rättigheter i Sverige idag. I juni i år presenterades resultatet i en rapport där det kan konstateras att det är på migrationsområdet som den största negativa utvecklingen äger rum vad gäller barns rättigheter. Redan 2023 uttryckte barnrättskommittén en stark oro över de reformer som presenterades i Tidöavtalet som syftar till att ytterligare begränsa rättigheterna för barn som är asylsökande, flyktingar och migranter, och civilsamhällets granskning kan nu, två år senare, visa att den oron var befogad. Denna grupp av barn får sina rättigheter kraftigt inskränkta och i flera fall frångåta.¹ Med anledning av detta ser UNICEF Sverige med stor oro för den utveckling som äger rum och vill understryka vikten av att följa barnrättskommitténs rekommendationer till Sverige samt att alla lagändringar måste vara förenliga med barnkonventionen som är svensk lag. Det är således av central vikt att genomgående applicera ett barnrättsperspektiv i lagstiftningsarbetet.

Utgångspunkten för utredningens uppdrag har varit att Sverige inte i något avseende ska ha ett regelverk som är mer generöst än vad som krävs enligt EU-rätten och att de möjligheter till begränsning av asylsökandes rättigheter som finns enligt EU-rätten ska nyttjas fullt ut.² Utredningen lämnar därmed bland annat förslag om en tydlig begränsning av rätten till offentligt bekostade biträden samt en utmönstring av permanenta uppehållstillstånd. UNICEF Sverige anser att förslagen inte är i linje med barns rättigheter enligt barnkonventionen. Vi ser med oro

¹ UNICEF Sverige m.fl. (2025). *Barn är också människor och har rätt till rättigheter precis som vuxna – Civilsamhällets granskning 2025*. [Civilsamhällets granskning 2025 | unicef.se](https://civilsamhallet.se/2025/06/17/barn-ar-ocksa-manniskor-och-har-ratt-till-rattigheter-precis-som-vuxna/); CRC/C/SWE/CO/6–7 punkt 42.

² SOU 2025:31 s. 53 f.

hur barn, som är extra utsatta i detta sammanhang, kommer att drabbas särskilt hårt av utredningens förslag. Enligt artikel 22 i barnkonventionen ska Sverige säkerställa att barn på flykt får lämpligt skydd och humanitärt bistånd vid åtnjutande av de rättigheter som ställs upp i konventionen och andra internationella instrument som berör mänskliga rättigheter.

Vidare anser UNICEF Sverige att utredningens barnkonsekvensanalys är bristfällig då den inte i tillräcklig utsträckning har beaktat de långtgående konsekvenser som förslagen kommer få för barns rättigheter. FN:s barnrättskommitté har rekommenderat Sverige att göra barn delaktiga i arbetet med framtagandet av lagar och författningar³, vilket inte gjorts inom ramen för denna utredning.

Med hänsyn till utredningens omfattning har vi valt att kommentera de åtgärder som vi ser är särskilt relevanta utifrån ett barnrättsperspektiv.

Kapitel 7 – Rättslig rådgivning, rättsligt bistånd och biträde

Utredningens förslag: Utredningen föreslår i avsnitt 7.6 att rätten till kostnadsfri rättslig rådgivning hos Migrationsverket ska tillgodoses genom att ett offentligt biträde förordnas för sökanden i samband med registrering av asylansökan. Detta innebär att uppdraget för det offentliga biträdet begränsas genom att endast avse sådan rättslig rådgivning som föreskrivs i asylprocedurförordningen respektive asyl- och migrationshanteringsförordningen. Det offentliga biträdet kommer inte närvara under asylutredningen eller vidta andra åtgärder för sökandens räkning under handläggningen. Den rättsliga rådgivningen kommer även enligt utredningens förslag att tidsbegränsas.

UNICEF Sveriges bedömning: UNICEF Sverige avstyrker utredningens förslag med hänvisning till att det inte får anses förenligt med barnets bästa enligt artikel 3 eller artikel 22 i barnkonventionen att begränsa barns rätt till offentligt biträde på det sätt som utredningen föreslår.

Utredningens föreslagna ordning innebär att en asylsökande inte längre ska ha rätt till ett offentligt biträde som företräder sökanden under asylutredningen eller som utarbetar inlagor till Migrationsverket eller vidtar andra åtgärder för sökandens räkning under handläggningen hos Migrationsverket. Det föreslås i stället en form av rättslig rådgivning som ska vara av förhållandevis allmän karaktär och tidsbegränsas till max en timme.⁴ Rätten till kostnadsfri rättslig rådgivning begränsas på motsvarande sätt som för vuxna för såväl barn i familj som för ensamkommande barn.

³ CRC/C/SWE/CO/6-7, punkt 6(b).

⁴ SOU 2025:31 s. 134 & 140 ff.

Barn som söker asyl eller som riskerar att avvisas eller utvisas från Sverige befinner sig i en särskilt utsatt situation. FN:s barnrättskommitté har uppmanat Sverige att skärpa åtgärderna för att säkerställa att i första hand beakta barnets bästa för barn som är asylsökande, flyktingar och migranter i alla asylprocesser och att deras åsikter hörs, beaktas och tillmäts vederbörlig betydelse.⁵ I linje med detta anser UNICEF Sverige att det är av vikt att alla barn ska få den hjälp och det stöd som de behöver genom hela processen, vilket inbegriper såväl förfarandet hos Migrationsverket som i domstol. Ett regelverk som så långt det är möjligt begränsar rättigheterna för barn i dessa situationer är inte förenligt med principen om barnets bästa enligt artikel 3 i barnkonventionen. Barnrättskommittén har även uttryckt i sina allmänna kommentarer att barn bör garanteras rätten att i alla stadier av förfarandet ha rätt att biträdas av en advokat som har utbildning i och/eller erfarenhet av att företräda barn, samt att de ska ha tillgång till gratis rättshjälp.⁶

Som utredningen själva för fram har Sverige en lång historia av att förordna ensamkommande barn ett offentligt biträde i princip undantagslöst. I den aktuella utredningen lämnas inte förslag om en särreglering som ger ensamkommande barn utökade rättigheter när det gäller tillgång till offentligt bekostade biträden. Utan deras rätt ska begränsas på motsvarande sätt som för vuxna. UNICEF Sverige ser kritiskt på de konsekvenser som förslaget för med sig för denna grupp barn och det får inte anses förenligt med principen om barnets bästa enligt artikel 3 i barnkonventionen. Ensamkommande barn är i särskilt behov av att få stöd under processen för att kunna föra sin talan på ett betryggande sätt, särskilt utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv.

Kapitel 8 – Utmönstring av möjligheten att beviljas permanent uppehållstillstånd för vissa grupper

Utredningens förslag: Utredningen föreslår i avsnitt 8.5 att det ska etableras en ordning med enbart tidsbegränsade uppehållstillstånd för flyktingar, alternativt skyddsbehövande, vidarebosatta (kvotflyktingar), varaktigt bosatta samt för utlännningar som beviljas uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter och vid vissa verkställighetshinder. Detta sker genom att bestämmelserna om permanent uppehållstillstånd för ovan nämnda grupper och för deras anhöriga upphävs.

UNICEF Sveriges bedömning: UNICEF Sverige avstyrker utredningens förslag i sin helhet. Möjligheten att tilldelas permanent uppehållstillstånd i Sverige innebär en trygghet och stabilitet. En utmönstring av möjligheten till permanenta uppehållstillstånd för med sig en otrygghet och en oförutsebarhet som riskerar att negativt påverka de berörda barnen och deras hälsa, vilket inte är förenligt med barnkonventionen och dess grundprinciper.

⁵ CRC/C/SWE/CO/6-7, punkt 43(a).

⁶ FN:s barnrättskommitté, Allmän kommentar nr 23 om staternas skyldigheter rörande barns mänskliga rättigheter inom ramen för internationell migration i ursprungs-, transit-, destinations- och återvändandeländer, CRC/C/GC/23, punkt 17(f).

Enligt barnkonventionen har barn rätt till rehabilitering i en miljö som främjar deras hälsa, välbefinnande och möjlighet att utvecklas till sin fulla potential. En utmönstring av permanenta uppehållstillstånd innebär att ett stort antal barn riskerar att leva i en ovisshet och oförutsebarhet som inte är förenligt med deras bästa enligt barnkonventionen. De barn som kommer att påverkas av den föreslagna ordningen kan ha upplevt krig, våld och svår utsatthet. UNICEF Sverige vill därmed understryka vikten av hållbara och långsiktiga åtgärder för barn, inte tidsbegränsade och oförutsägbara som den föreslagna ordningen innebär. Förslaget för även med sig risker vad gäller barns möjlighet till integration.

Sammantaget ställer sig UNICEF Sverige mycket kritisk till förslaget då det för med sig negativa konsekvenser för barn och innebär en inskränkning av barns rättigheter som varken är godtagbar eller proportionerlig.

Pernilla Baralt
Generalsekreterare, UNICEF Sverige

Underlaget är framtaget av Louise Axelsson, UNICEF Sverige. För kontakt och eventuella frågor: unicef@unicef.se